

Obvodný notársky úrad v Čebovciach

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1525_3258	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Obvodný notársky úrad v Čebovciach	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1895 – 1944	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit of description (quantity, bulk, or size)	0,35 bm (8 úradných kníh, 1 škatuľa)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Obvodný notársky úrad v Čebovciach	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Inštitúcia obecného notára – notárskych úradov má svoj dávnejší pôvod vo feudálnom Uhorsku. Je úzko spojená s obecnou správou. V počiatočnom období existencie notára v obciach sa táto funkcia viaže často s funkciou učiteľa, ktorý v obci zastával i niekoľko ďalších funkcií. Vo svojej činnosti bol notár úplne závislý na richtárovi, najnižšom výkonnom orgáne župy a ústrednej štátnej správy. Postavenie notárov a notárstiev vo všeobecnosti v Uhorsku prežívalo bez akejkoľvek zákonnej úpravy od stredoveku prakticky až do 19. storočia. Prvý raz v histórii poddanských obcí sa o obciach ako administratívnych jednotkách hovorí v tereziánskom urbári z 26. januára 1767. V bode 9, § 1 urbára sa rozoberá a určuje aj úloha a postavenie notára v rámci obecnej samosprávy. Zák. čl. číslo IX z roku 1836 o vnútornej správe obcí kompetenciu notára rozoberá o niečo podrobnejšie. Tento zákon nariaďuje, aby každá obec mala svojho notára, stanovuje spôsob najímania notárov a poukazuje aj na niektoré služobné povinnosti. Tieto sa týkali najmä záležitostí účtovných a daňových. Aj zák. čl. IX/1844 spomína obecných	Dejiny správy pôvodcu

	<p>notárov v súvislosti s ich povinnosťami pri súpise verejných prác a povinností obyvateľov obcí. Po porážke revolúcie v rokoch 1848 – 1849 zrušením poddanstva zanikla závislosť richtára na zemepánovi a zmenilo sa aj postavenie notára voči richtárovi. V dobe absolutizmu a provizória (1849 – 1867) obecný notár je i naďalej zamestnancom obce, ktorého menuje stoličná vrchnosť a prísahu skladá do rúk slúžneho. Notár mal v tomto období hlavne tieto povinnosti: vypomáhal na slúžnovskom úrade, vo svojom úrade viedol podací protokol a index, vybavoval agendu obcí, spolu s richtárom podpisoval všetky podania a správy pre slúžnovský úrad. Viedol účtovnú evidenciu obcí a určitú pôsobnosť mal aj v súdnictve. Prvým zákonom, ktorý prináša podrobnejšie ustanovenia o obecných a obvodných notároch je zák. čl. XVIII/1871 „O obecnom zriadení“. Citovaný zákon obsahuje ustanovenia o voľbe, kvalifikácii, platových pomeroch, služobnom postavení, penzijnom zaopatrení a ďalších verejnoprávných pomeroch obecných a obvodných notárov. Tento zákon bol podkladom pre utvorenie siete obvodných a obecných notárskych úradov k čomu dochádza v nasledujúcich rokoch. Dňa 25. septembra 1872 vydalo Uhorské ministerstvo vnútra (ďalej len ministerstvo vnútra) podrobné pravidlá pre skúšky obvodných a obecných notárov. Boli uverejnené v zbierke nariadení pod č. 95/1872. Citované nariadenie zdôrazňuje, že notári zastávajú v správe obcí najdôležitejšie a kľúčové postavenie. Ďalšie podrobné ustanovenia o odborných skúškach notárov v zmysle zák. čl. I/1883 vydalo ministerstvo vnútra dňa 5. novembra 1884 v nariadení č. 214/1884. Zák. čl. X/1875 ustanovil obecné a obvodné notárske úrady za doručovací orgán súdnych zásielok v malých a veľkých obciach. Novelizácia zákona o obecnom zriadení bola uskutočnená zák. čl. V/1876, ktorý medziiným pozmeňoval disciplinárne ustanovenia voči notárom. Pôsobnosť notárskych úradov vo veciach zdravotných a zdravotného dozoru bola vymedzená zák. čl. XIV/1876. Povinnosti a pôsobnosť notárskych úradov vo veciach poručenských určoval zákon XX/1877. Ustanovenia o kvalifikácii a povinnom školskom vzdelaní notárov nachádzame v zák. čl. I/1883. Zák. čl. XXII/1886 novelizoval obecné zriadenie, stanovil medziiným zásadné smernice pre voľbu a platy notárov. V zmysle zákona XI/1904 boli novoupravené platové pomery obecných, obvodných a pomocných notárov. Citovaný zákon stanovil tiež založenie okresných komisií pre určovanie výšky naturálnych požitkov notárov. Ďalšia úprava služobných požitkov obecných, obvodných a pomocných notárov bola uskutočnená v zmysle zák. čl. IX/1913. Kancelársky poriadok a smernice pre spisovú manipuláciu u notárskych úradov záväznú celoštátnu vydalo ministerstvo vnútra dňa 12. novembra 1902 pod č. 124/1902. Je to veľmi dôležitá právna norma pre notárske úrady, pretože ide o prvú systematickú služobnú a spisovú inštrukciu. V hlavných rysoch zostala v platnosti ako základná norma pre prácu notárskych úradov až do ich zániku. Poznávame, že pred rokom 1902 nebolo smerníc pre kancelársku službu notárskych úradov, ktoré by platili pre celé Uhorsko, táto otázka bola riešená samostatne v rámci</p>	
--	--	--

		<p>jednotlivých žúp. Súčasne bola vydaná ministerstvom vnútra aj služobná inštrukcia pre obce vo veciach poručenských č. 127/1902. Obežník ministerstva vnútra zo dňa 8. mája 1904 vyzval všetky župy Uhorska, aby vypracovali štatúty o súkromných prácach vykonávaných notármi. Inštrukcie ministerstva vnútra o manipulácii s peňažnými a cennými zásielkami pre notárske úrady boli vydané dňa 27. apríla 1907 pod č. 44/1907. Opatrenie ministerstva vnútra č. 116/1910 zo dňa 1. septembra 1910 uverejnené v zbierke nariadení, stanovilo konkrétne pokyny vo veci súkromných prác notárov súvisiacich s pasovou agendou. Bola zavedená tiež evidencia o týchto prácach. Nariadenie ministerstva vnútra o dovolenkách obecných, obvodných a pomocných notárov a ich zastupovaní počas neprítomnosti v službe bolo vydané dňa 3. mája 1910 č.51/1910. Nové rozšírené smernice o poplatkoch za súkromné práce notárov vo veciach pasových boli vydané dňa 26. januára 1911 pod č. 9/1911. Základným zákonom, týkajúcim sa notárskych úradov za prvej ČSR bol Zákon o obecných a obvodných notároch na Slovensku číslo 211/1920 Zb. z 22. marca 1920, ktorý potvrdil rozhodujúce postavenie notárov v obciach, v zmysle ktorého boli notári štátnymi úradníkmi s vymedzenou kompetenciou. Podstatným zásahom do kompetencie notárskych úradov bol zákon číslo 190/1939 Sl. z. z 25. júla 1939, ktorý presunul do pôsobnosti obecných a obvodných notariátov z okresných úradov 33 rozličných agend. Nariadením s mocou zákona číslo 91/1941 Sl. z. z 19. mája 1941 sa ustálil názov úradu notára na „obecný notársky úrad“ a „obvodný notársky úrad“. Prvostupňovým nadriadenými úradmi notárskych úradov na území terajšieho okresu Veľký Krtíš v rokoch 1923 – 1945 boli Okresný úrad v Modrom Kameni a Okresný úrad v Krupine. Dňa 7. apríla 1945 vydala SNR nariadenie „O národných výboroch“ č. 26/1945 Zb. n. SNR. V zmysle citovaného nariadenia boli obecné a obvodné notárske úrady zrušené. Ich kompetenciu a právomoc prevzali miestne národné výbory.</p> <p>Do obvodu Obvodného notárskeho úradu v Čebovciach patrili obce Čebovce, Čelovce, Kosihovce a Opava. V roku 1938 bola časť obvodu spolu so sídlom notárskeho úradu pripojená k Maďarsku. Pre obce Čelovce a Opava, ktoré ostali na území Slovenska bol vytvorený nový notársky úrad so sídlom v Čelovciach. Notársky úrad v Čebovciach patrilo do Hontianskej župy, do okresov: Veľká Čalomija 1890 – 1904, Nemyje (dnes Vinica) 1905 – 1922 a Modrý Kameň 1923 – 1938. Po pripojení k Maďarsku od roku 1938 boli obce Čebovce a Kosihovce pričlenené k okresu Balassagyarmat v Novohradskej župe. Obce Čelovce a Opava v rokoch 1938 – 1944 patrili do okresu Krupina.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Archívny fond vznikol z činnosti Obvodného notárskeho úradu v Čebovciach. Pre nedostatok zachovaných dokumentov nemáme bližšie informácie o vzniku a fungovaní úradu, ako aj o spisovej manipulácii na notárskom úrade v Čebovciach. Obvodný notársky úrad v Čebovciach zanikol v decembri 1944. Písomnosti, ktoré sa z jeho činnosti zachovali, boli uložené v budove</p>	Dejiny archívneho fondu

		miestneho národného výboru, odkiaľ ich prevzal v roku 1954 Okresný archív v Modrom Kameni. V roku 1962 pracovník okresného archívu Jozef Pupák oddelil písomnosti Obvodného notárskeho úradu v Čebovciach od písomností Obvodného úradu miestnych národných výborov v Čebovciach, Miestneho národného výboru v Čebovciach a fondy usporiadal. V roku 1964 bol archívny fond inventarizovaný v Okresnom archíve v Lučenci (viď. kapitola Vyhľadávacie pomôcky) a uložený do archívnych škatúl. Po prevzatí ďalších písomností od Miestneho národného výboru v Čebovciach bol fond v rokoch 1977, 1979 a 1984 doplnený a reusporiadaný. V roku 2009 boli od Matričného úradu v Čebovciach prevzaté 4 zväzky matričných kníh z rokov 1895 – 1906 v množstve 0,17 bm, ktoré boli priradené k archívnemu fondu. Z činnosti Obvodného notárskeho úradu v Čebovciach sa zachovalo len málo dokumentov, prevažne v maďarskom jazyku. Ide najmä o zápisnice obecného zastupiteľstva obcí Čebovce a Kosihovce, rôzne evidencie, účtovné písomnosti a matričné knihy. Zo spisov sa zachovala len veľmi malá časť, pričom registratúrne pomôcky sa vôbec nezachovali.	
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	Archívny materiál Obvodného notárskeho úradu v Čebovciach 1895 – 1944 bol do trvalej archívnej úschovy prevzatý Okresným archívom v Modrom Kameni od Miestneho národného výboru v Čebovciach v roku 1954 (zaevidované v roku 1957 pod prírastkovým číslom 7) a od Matričného úradu v Čebovciach (prírastkové číslo 1054).	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and contents	Obvodný notársky úrad v Čebovciach, z činnosti ktorého sa zachovali archívne dokumenty začíňal svoju činnosť v 90-tych rokoch 19. storočia. Do pôsobnosti notára, ktorý mal spolupracovať s obecnou samosprávou, patrili všetky výkony obecnej správy, písomné práce obce vo veciach vnútornej a majetkovej správy. Notár viedol celú písomnú agendu obce, vyhotovoval zápisnice obecného zastupiteľstva. Pomáhal napr. pri zostavovaní hlavných daňových kníh, viedol matričné knihy obvodu, denníky a účtovné záznamy obecného hospodárstva, vyhotovoval obecné rozpočty a evidencie, vybavoval žiadosti a svedectvá. Detailne ustálené povinnosti notára obsahoval kancelársky poriadok pre obce, určený obvodným a obecným notárom, vydaný nariadením ministerstva vnútra pod. č. 126 000/B.M. v r. 1902. Keďže v rokoch 1938 – 1944 boli obce Čebovce a Kosihovce pripojené k Maďarsku, v uvedenom období na Obvodnom notárskom úrade v Čebovciach nastali organizačné zmeny podľa zákonov platných v Maďarsku. Archívny fond je neúplný, obsahuje dokumenty z rokov 1895 – 1944. Fond tvoria prevažne zápisnice obecného zastupiteľstva obcí Čebovce a Kosihovce z rokov 1929 – 1943, ďalej rôzne evidencie z rokov 1920 – 1939, spisy – jednotliviny z rokov 1916, 1925, 1928, 1930 a 1940, organizačné štatúty obcí Čebovce z rokov 1925, 1939 a Kosihovce z roku 1939, účtovné písomnosti (účtovné knihy a účtovné spisy) za obce Čebovce a Kosihovce z rokov 1931 – 1944 a matričné knihy z rokov 1895 – 1906. Dokumenty z činnosti notárskych úradov nám poskytujú dôležité informácie k dejinám obcí, o ich hospodárení, sú	Obsah a rozsah archívneho fondu

		významným prameňom k politickým, kultúrnym a sociálnym dejinám obcí. Z hľadiska využívania archívnych dokumentov Obvodného notárskeho úradu v Čebovciach sú významné najmä zápisnice obecného zastupiteľstva, ktoré obsahujú záznamy o voľbách obecného predstavenstva, finančnom hospodárení obce, hospodárskom a politickom vývoji. Z genealogického hľadiska sú zaujímavé matričné knihy.	
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	Pri spracúvaní písomností boli v rámci vnútorného vyradovania vyradené multiplicitné dokumenty a dokumenty bez historickej hodnoty.	Vyradovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	Originály štátnych matrik od 1. 10. 1895 a prislúchajúca matričná agenda.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	Obvodný notársky úrad v Čebovciach 1895 – 1944: A. Úradné knihy 1. Zápisnice obecného zastupiteľstva 2. Evidenčné knihy 3. Matričné knihy B. Spisy C. Účtovný materiál 1. Účtovné knihy 2. Účtovné písomnosti	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing acces	Prístupný.	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovať so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcií
3.4.3.	Language /scripts of material	Slovenský, maďarský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	Poškodený manipuláciou.	Fyzický stav a technické požiadavky

3.4.5.	Finding aids	Okresný archív v Lučenci. ČERVENÁK, Ivan – PUPÁK, Jozef: <i>Notárske úrady 1864 – 1945</i> , skupinový inventár. Lučenec 1964. KAMASOVÁ – KVANKOVÁ, Marta: <i>Štátny okresný archív vo Veľkom Krtíši. Sprievodca po fondoch a zbierkach</i> . Bratislava: Archívna správa Ministerstva vnútra SSR, 1982.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky Štátny archív v Banskej Bystrici, pracovisko Archív Veľký Krtíš, Za parkom 851, 990 01 Veľký Krtíš	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Nie je známe.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Nie sú známe.	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publikation note	Informácie nie sú známe.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note		Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Opis vyhotovila Alžbeta Zahorecová na základe evidenčného listu archívneho fondu a informácií obsiahnutých v archívnych pomôckach uvedených v kapitole Vyhľadávacie pomôcky.	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	10.04.2018	Dátum vyhotovenia opisu